

KATEŘINA ŠICHOVÁ (2021):

ADAPTOVANÁ ČESKÁ PRÓZA B1 – MICHAL VIEWEGH: BÁJEČNÁ LÉTA POD PSA

Praha: Akropolis

Radana Dielmannová

V edici *Adaptovaná próza* nakladatelství Akropolis vyšla koncem roku 2021 již devátá publikace. Jedná se o adaptaci úspěšného románu Michala Viewegha *Báječná léta pod psa*, kterou zpracovala Kateřina Šichová. Kniha je určena středně a více pokročilým studentům češtiny, tedy jejím nerodilým mluvčím od úrovně B1+ Společného evropského referenčního rámce. Titul obsahuje i originální DVD s populární filmovou verzí.

Autorka adaptuje první velký román Michala Viewegha z roku 1992, který ho téměř okamžitě proslavil. S nadsázkou líčí osudy chlapce Kvida, jeho rodiny a přátel na pozadí událostí v socialistickém Československu šedesátých, sedmdesátých a osmdesátých let 20. století. Přes tíživý dobový kolorit jsou rodinné osudy popsány humorně, nepůsobí sklíčujícím dojmem. Dílo našlo u čtenářů velkou oblibu a stalo se součástí českého literárního kánonu. O to větším důvodem k radosti je skutečnost, že nyní tento román existuje v adaptované podobě a nastupující bohemisté či zájemci o český jazyk a kulturu se mají možnost s dílem seznámit v didaktizované podobě a v češtině.

V rámci řady *Adaptovaná próza* předkládá Šichová v této publikaci několik nových prvků. Poprvé se jedná o adaptaci celého románu, tedy o podstatně delší souvislý text než v předchozích osmi případech, kdy byly čtenářům nabídnuty kratší formáty. Autorka také rezignuje na slovníček. Text tvoří zhruba polovinu knihy (u ostatních publikací řady je to výrazně menší část), druhá polovina je věnována cvičením a úlohám k textu a filmu. Nově se mezi nimi objevují projektové aktivity k českým, resp. československým reáliím. Jednotlivé kapitoly románu začínají zpracovanými ilustracemi známého českého výtvarníka Nikkarina, s nimiž se v rámci cvičení a úloh dále pracuje. Bohatou výbavu publikace doplňují kvalitní nahrávky adaptovaného textu ve formátu MP3.

Příložené DVD je také po všech stránkách lákavou součástí této publikace. Komedie režiséra Petra Nikolaeva z roku 1997 dodnes sklízí pozitivní recenze. Hvězdné obsazení herců s Libuší Šafránkovou v roli maminky a Ondřejem Vetchým v roli otce zaručuje divácký úspěch samo o sobě. U filmu je možné zapnout nejen anglické titulky, ale především české titulky pro neslyšící, které pokročilým studentům usnadní porozumění. Součástí DVD je bonusový materiál s rozhovory s tvůrci filmu i s mladým Vieweghem.

Adaptovaný román je rozdělen do deseti kapitol, které se dále člení na třiatřicet nejvýše třístránkových pasáží. Desátou kapitolu uzavírá epilog. Struktura románu tak formálně odpovídá předloze, i když počet kapitol i podkapitol je upravený. Vypuštěny či zkráceny jsou především ty části originálu, které detailně rozvíjí vedlejší linie děje nebo narušují jeho plynulý tok — například promluvy dospělého Kvida s fiktivním redaktorem. Délka čistého textu čítá padesát šest stran, což pro studenty češtiny na úrovni B1 ještě může představovat určitou mentální překážku. Ale právě rozdělení textu na menší úseky četbu ulehčuje a čtenáře motivuje. Každá kapitola

navíc začíná komiksově pojatými obrázky ilustrátora Nikkarina, které předjímají události rodinného příběhu. Čtenář díky nim může před čtením odhadnout, co se v následující kapitole bude dít, během četby ověřovat porozumění textu a vizualizovat obsah románu.

Autorka adaptace je sama zkušená lektorka češtiny pro cizince. To se odráží ve velmi dobře připraveném oddílu s názvem Cvičení a aktivity k textu a filmu. Celkem vždy dvanáct cvičení je rozděleno do čtyř kategorií. Úkoly k textu se dělí na tři úkoly Před čtením a šest Po čtení. Následují tři cvičení k filmu. Každou kapitolu uzavírají projektové aktivity k českým realitám.

V části Před čtením najdeme například náměty na aktivity s obrázky, které směřují k navození neznámého děje, přípravě lexika a rozvoji dovednosti mluvení. Cvičení a úlohy Po čtení cílí na porozumění textu, osvojování a rozšiřování slovní zásoby a na opakování gramatických struktur relevantních pro úroveň B1 pomocí slovíček a frazémů z textu. Nechybějí zde úlohy na procvičování deklinací plurálu, stupňování adjektiv a adverbíí, předložek a spojek či slovesného vidu. Zvláštní pozornost je věnována posesivním adjektivům (otcův, matčin), která jsou probírána v každé kapitole, přičemž se postupuje od jednodušších úkolů ke složitějším. Posesivní adjektiva bývají v učebnicích češtiny zpracovávána na různých místech — Lída Holá je studentům nabízí prakticky od začátku, jinde se objevují poprvé až od úrovně B2. Cvičení v předkládané knize provádějí studenty zdařile celým spektrem této gramatické struktury, navíc na autentickém materiálu, a pravidelným opakováním jim otevírají cestu ke skutečnému osvojení. Na konci tohoto segmentu najdeme vždy po dvou úlohách k mluvení a psaní. Látka i náměty k procvičení jazyka jsou dobře zvolené a v mé výuce se plně osvědčily. Cením si zejména toho, že gramatická a lexikální cvičení jsou v rovnováze s úkoly na rozvíjení komunikačních dovedností. Jejich zvládnutí studenty motivuje k dalšímu studiu jazyka, což je přesně ten efekt, který jako lektorka od publikace tohoto typu očekávám.

Úlohy k textu a filmu jsou vnitřně umně propojené. Cvičení k filmu pracují vždy se dvěma kratšími ukázkami a směřují k rozšíření lexika i nácvičku poslechu. Pokud tedy studenti zpracovávají úkoly systematicky, seznamují se postupně poměrně intenzivně s více než třetinou filmového materiálu. Tím se připravují na sledování filmu v neupravené jazykové podobě, což pochopitelně přesahuje jejich předpokládanou úroveň B1+. To si autorka uvědomuje a čtenářům ve cvičeních v přiměřeném rozsahu přibližuje mluvenou češtinu potřebnou k porozumění filmovým dialogům. Míra rozšiřování jazyka nad rámec B1+ je podle mého názoru zvolená dobře a studenty nepřetěžuje. V krátkém didaktickém doporučení ještě před úkoly autorka mimo jiné zdůrazňuje, aby se čtenáři nedívali na celý film předem, ale sledovali vybrané ukázky z filmu paralelně s četbou. Tento postup se v praxi osvědčil, a to hned z několika důvodů. Studenti se po zpracování ukázek z filmu v postavách a příběhu filmu orientují, a především jsou připraveni na řečové tempo herců i na výskyt lexika z kolokviální češtiny včetně vulgarismů. To vše minimalizuje frustraci z neporozumění filmu v českém znění, jejíž riziko bývá v počátečních fázích studia češtiny vysoké.

Vynikající pomůckou v části s cvičením k filmu by byly transkripce filmových dialogů, což by sice zacílení na studenty úrovně B1+ přesáhlo, ale kvalitu porozumění podpořilo. Na tomto místě zmíním ještě jednou chybějící slovníček jak k textům

adaptace, tak ke cvičením, na který jsou příznivci edice *Adaptovaná próza* zvyklí. Má vlastní zkušenost s prací s touto knihou ve výuce říká, že studenti slovníček nepostrádají, transkripce filmových ukázek by však ocenili.

Jak román, tak i filmové zpracování obsahují spoustu narážek na československou historii. Čtvrtá, projektová část cvičení povzbuzuje k rešerším informací, které slouží k lepšímu pochopení kontextu. Kromě historických fakt cvičení nabízí další reálie. Příkladem uvedu sklářský průmysl, disent charakterizovaný osudem spisovatele Pavla Kohouta, slovenštinu v Československu a fenomén pasivního bilingvismu nebo třeba existenci svobodných médií, která za totality vysílala ze zahraničí. Po zpracování projektové části dostává uživatel i díky dobře zvoleným tématům a otázkám k nim solidní přehled o československé společnosti ve druhé polovině 20. století, což výrazně převyšuje cíle osvojení komunikačních dovedností. V této souvislosti si dovedu představit využití publikace jako dokreslujícího materiálu i ve výuce dějepisu u bilingvních žáků vyšších ročníků gymnázií.

Až na úplný závěr, poté, co studenti celý román přečetli a předpřipravili si i určité pasáže z filmu, přicházejí ve zvláštní kapitole úkoly k celému snímku, rozdělené na úkoly *Před filmem*, *Při filmu* a *Po filmu*. Velmi kladně hodnotím první úkol v sekci *Před filmem*, který se věnuje použitým frazémům a nevyhýbá se ani hrubějším promluvám postav. Sledování filmu je rozděleno do pěti úseků, ke kterým se vážou úlohy k porozumění. Tento postup jsem testovala v digitální výuce a ohlasy studentů byly velice pozitivní. Mohli se díky doporučenému dávkování a doprovodným cvičením průběžně ujišťovat o porozumění a doptat se na nejasnosti. Cvičení *Po filmu* nabízí studentům možnost ústní nebo písemné reflexe přečtené adaptace a zhlédnutého filmu. Pobídka k prozkoumání Česko-Slovenské filmové databáze jim přibližuje další zdroj informací ze světa audiovizuálních médií.

Na konec bych ráda vyzvedla skutečnost, že tak známý autor svolil k přepracování svého slavného díla pro zpřístupnění studentům češtiny a nadto byl — jak je uvedeno na začátku knihy — se zkrácenou verzí spokojen. Jeho vtipná a čtivá románová předloha, srozumitelnost příběhu ukotveného v nedávné historii a existence kvalitní filmové verze totiž představují ideální kombinaci pro vytvoření atraktivních výukových podkladů. Autorka adaptace tuto příznivou konstelaci vycítila a připravila pro cizince, kteří se seznamují s češtinou a českými reáliemi, výjimečně zdařilý materiál, který oceňují nejen studenti, ale i vyučující.